

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

CZWARTA SEKCJA

SPRAWA DOCHNAL przeciwko POLSCE

(Skarga nr 31622/07)

WYROK

STRASBOURG

18 września 2012 r.

Wyrok ten stanie się ostateczny zgodnie z warunkami określonymi w Artykule 44 ust. 2 Konwencji. Wyrok może podlegać korekcie edycyjnej.

W sprawie Dochnał przeciwko Polsce,

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Czwarta Sekcja), zasiadając jako Izba w składzie:

David Thór Björgvinsson, *Przewodniczący*,
Lech Garlicki,
Päivi Hirvelä,
George Nicolaou,
Ledi Bianku,
Nebojša Vučinić,
Vincent A. De Gaetano, *Sędziowie*,

oraz Fatoş Aracı, *Zastępca Kanclerza Sekcji*,

obradując na posiedzeniu zamkniętym w dniu 28 sierpnia 2012 r. wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 31622/07) przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej wniesionej do Trybunału na podstawie artykułu 34 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności („Konwencja”) przez obywatela polskiego, pana Marka Alojzego Dochnała („skarżący”) dnia 13 lipca 2007 r.

2. Skarżący reprezentowany był przez Panią M. Gąsiorowską, adwokat praktykującą w Warszawie. Polski Rząd („Rząd”) reprezentowany był przez swojego pełnomocnika, pana Jakuba Wołásiewicza z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

3. Skarżący zarzucił w szczególności, że jego tymczasowe aresztowanie w trakcie postępowania przygotowawczego było sprzeczne z artykułem 5 Konwencji, że nie miał kontaktów z rodziną niezgodnie z artykułem 8 Konwencji oraz że postępowanie karne przeciwko niemu oparte było na motywach politycznych niezgodnie z artykułem 18 Konwencji.

4. W dniu 8 stycznia 2008 r. Trybunał zdecydował o zakomunikowaniu skargi Rządowi. Zdecydowano także o równoczesnym rozstrzygnięciu w kwestii dopuszczalności i meritum skargi (artykuł 29 ust. 1 Konwencji).

FAKTY**I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY**

5. Skarżący urodził się w 1961 r. i mieszka w Katowicach.

A. Pierwsze postępowanie karne

6. Skarżący, biznesmen i lobbysta, mieszkał w Warszawie i Londynie oraz był rezydentem Monaco. W dniu 26 września 2004 r. został zatrzymany na lotnisku w Krakowie.

7. W dniu 28 września Sąd Rejonowy w Łodzi zastosował wobec skarżącego tymczasowe aresztowanie z uwagi na uzasadnione podejrzenie udzielenia korzyści majątkowej posłowi A.P. w związku z procesem prywatyzacji. Sąd uznał, że wyłącznie tymczasowe aresztowanie jest w stanie zapewnić prawidłowy tok postępowania, zważywszy na fakt, że skarżący nie posiadał na terenie Polski stałego miejsca zamieszkania. Sąd wskazał także na prawdopodobieństwo, że zostanie wymierzona skarżącemu surowa kara i ryzyko, że skarżący będzie wywierał wpływ na świadków.

8. Sąd Okręgowy w Łodzi oddalił zażalenie skarżącego na to postanowienie w dniu 20 października 2004 r.

9. W dniach 21 grudnia 2004 r., 22 marca i 21 czerwca 2005 r. Sąd Rejonowy zdecydował o przedłużeniu tymczasowego aresztowania skarżącego, wskazując na uprzednio podawane podstawy.

10. Zażalenia skarżącego na te postanowienia zostały oddalone.

11. W dniach 5 marca i 23 kwietnia 2005 r. skarżący składał zeznania przed Komisją Śledczą w sprawie „PKN Orlen”. Komisja następnie powiadomiła Prokuratora Generalnego, iż skarżący współpracował z nią.

12. W dniach 21 września i 21 grudnia 2005 r. Sąd Apelacyjny w Łodzi przedłużył tymczasowe aresztowanie skarżącego w oczekiwaniu na wynik śledztwa. Sąd zwrócił uwagę na nadzwyczajną złożoność sprawy dotyczącej zarzutów korupcji z udziałem najwyższych urzędników państwowych i powtórzył, że inne środki zapobiegawcze nie zapewniłyby obecności skarżącego na rozprawie.

13. Tymczasowe aresztowanie skarżącego zostało przedłużone przez Sąd Apelacyjny w dniach 8 lutego, 10 maja, 21 czerwca, 20 września i 6 grudnia 2006 r. Sąd uznał, iż istniały okoliczności uzasadniające fakt, że śledztwo w sprawie skarżącego nie zostało jeszcze zakończone przez prokuratora. W ostatnim z wymienionych terminów sąd zadecydował także, że skarżący mógłby zostać zwolniony za kaucją w wysokości 1.000.000 złotych (około 260.000 euro).

14. W dniu 5 stycznia 2007 r. uchylono tymczasowe aresztowanie wobec byłego posła A.P. i asystenta skarżącego K.P. Zażalenia skarżącego odnośnie wszystkich postanowień o przedłużeniu jego tymczasowego aresztowania zostały oddalone. Liczne wnioski o zwolnienie również były nieskuteczne.

15. W dniu 20 stycznia 2007 r. Prokuratura Apelacyjna w Katowicach złożyła akt oskarżenia przeciwko skarżącemu, A.P. i K.P. Skarżącego oskarżono o popełnienie kilku przestępstw korupcji. Akt oskarżenia liczył

ponad 200 stron. Prokurator wniósł o przesłuchanie osiemdziesięciu czterech świadków i odczytanie zeznań dalszych czterdziestu dwóch świadków. Prokurator odniósł się do 458 dowodów.

16. W dniu 9 lutego 2007 r. tymczasowe aresztowanie skarżącego zostało ponownie przedłużone. Skarżący złożył zażalenie na tą decyzję

17. W dniu 11 kwietnia 2007 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie uwzględnił zażalenie i postanowił o zwolnieniu skarżącego za kaucją, ustalając jej wysokość na 600.000 złotych. Sąd stwierdził, iż dowody w sprawie zostały zebrane, akt oskarżenia został złożony do sądu pierwszej instancji, a skarżący posiada w Polsce miejsce stałego zamieszkania.

18. W dniu 15 czerwca 2007 r. Sąd Rejonowy w Warszawie zmienił postanowienie i ustalił wysokość kaucji na 500.000 złotych. Prokurator złożył zażalenie.

19. W dniu 17 lipca 2007 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił zażalenie prokuratora, uznając, iż nie ma dowodów, że skarżący będzie próbował wywierać wpływ na świadków czy ingerował w inny sposób w prawidłowy tok postępowania. Sąd stwierdził także, iż skarżący nie wpłacił kaucji ustalonej przez Sąd Rejonowy, prawdopodobnie z tego względu, że stosowano wobec niego tymczasowe aresztowanie w związku z innym postępowaniem.

20. W międzyczasie, w dniu 30 kwietnia 2007 r. Sąd Rejonowy w Warszawie uznał, iż nie jest sądem właściwym do rozpoznania sprawy skarżącego i przekazał sprawę do Sądu Rejonowego w Zgierzu. W dniu 14 maja 2007 r. Sąd Rejonowy w Warszawie sprostował „oczywistą omyłkę pisarską” w postanowieniu z dnia 30 kwietnia 2007 r., wskazując, iż sprawa powinna być rozpoznana przed Sądem Rejonowym w Pabianicach. Adwokat skarżącego złożył zażalenie na to postanowienie. W dniu 17 lipca 2007 r. Sąd Okręgowy w Warszawie uwzględnił zażalenie ponieważ kwestia wyznaczenia sądu właściwego do rozpoznania sprawy nie powinna być rozpatrywana w drodze korekty redakcyjnej. Ostatecznie, w dniu 17 lipca 2007 r. Sąd Okręgowy w Warszawie postanowił, iż sprawę powinien rozpoznać Sąd Rejonowy w Pabianicach.

Sąd ustalił pierwszy termin rozprawy na 27 września 2007 r., lecz został on odwołany..

21. W dniu 10 października 2007 r. Sąd Rejonowy w Pabianicach ustalił wysokość kaucji na 300.000 złotych (około 84.000 EUR). Sąd stwierdził, iż kaucja w takiej wysokości zagwarantuje stawiennictwo skarżącego w toku postępowania. Prokurator złożył zażalenie, lecz zostało ono oddalone w dniu 30 października 2007 r.

22. Wydaje się, że skarżący wpłacił kaucję i jego tymczasowe aresztowanie związane z tą częścią postępowania zakończyło się. Mimo tego skarżący nie został zwolniony (zob. poniżej).

23. W dniu 25 czerwca 2012 r. Sąd Rejonowy w Pabianicach uznał skarżącego za winnego i skazał go na karę 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia

wolności oraz grzywnę (II K 293/07). Wyrok nie jest prawomocny. Skarżący złożył wniosek o wyrok z uzasadnieniem w celu złożenia apelacji.

B. Drugie postępowanie karne (Ap II Ds 54/05/s)

1. Postępowanie przygotowawcze i aresztowanie tymczasowe

24. W dniu 8 marca 2005 r. skarżącemu przedstawiono zarzut podżegania do przekupstwa, na mocy artykułu 229 w związku z artykułem 18 Kodeksu karnego. Treść zarzutów została oznaczona klauzulą „ściśle tajne”. Z tego względu szczegółowe informacje odnośnie zarzutów nie pojawiły się w uzasadnieniu postanowienia o przedstawieniu zarzutów skarżącemu. Skarżący stwierdził, iż powyższe i kolejne zarzuty były reakcją na zeznania, jakie złożył przed Sejmową Komisją Śledczą w sprawie PKN Orlen (zob. par. 11 powyżej).

25. W styczniu i listopadzie 2006 r. skarżącemu przedstawiono zarzuty prania różnych kwot brudnych pieniędzy i uchylania się od podatków (co skutkowało poniesieniem przez Skarb Państwa strat w wysokości 1.900 EUR). Następnie zarzuty unikania płacenia podatków przedstawiono jego żonie i teściowej. Teściowa skarżącego została aresztowana, ale później zwolniono ją za kaucją.

26. W dniu 26 listopada 2006 r. Sąd Rejonowy w Katowicach zdecydował o zastosowaniu wobec skarżącego tymczasowego aresztowania w związku z przedmiotowym postępowaniem.

27. W dniu 8 grudnia 2006 r. zarzuty przeciwko skarżącemu zostały uzupełnione w związku z kolejnymi przestępstwami podatkowymi.

28. W dniach 19 lutego i 22 czerwca 2007 r. Sąd Rejonowy w Katowicach przedłużył stosowanie tymczasowego aresztowania względem skarżącego. Sąd uznał, iż istniało ryzyko wywierania przez skarżącego wpływu na świadków lub utrudniania właściwego toku postępowania. Sąd zwrócił uwagę na prawdopodobieństwo wymierzenia skarżącemu surowej kary. Skarżący złożył zażalenie na te postanowienia.

29. Zażalenie dotyczące postanowienia z dnia 19 lutego 2007 r. zostało pierwotnie oddalone w dniu 18 kwietnia 2007 r. jako złożone po terminie. Adwokat skarżącego złożył zażalenie z kolei na to postanowienie. W dniu 9 maja 2007 r. Sąd Okręgowy w Katowicach uwzględnił zażalenie i uchylił postanowienie z dnia 18 kwietnia 2007 r. W dniu 6 czerwca 2007 r. Sąd Okręgowy w Katowicach rozpoznał co do meritum zażalenie na postanowienie z dnia 19 lutego 2007 r. i oddalił je. Sąd nie zgodził się, iż zarzuty przedstawione skarżącemu był bezzasadne i stwierdził, że zebrano liczne dowody uzasadniające podejrzenia wobec skarżącego (dowody obejmowały dokumentację bankową, umowy, korespondencję oraz zeznania świadków i wyjaśnienia skarżącego).

30. W dniu 18 października 2007 r. Prokurator Krajowy zatwierdził decyzję o przeszukaniu celi skarżącego i zatrzymaniu przedmiotów, których posiadanie jest niezgodne z prawem, w szczególności narkotyków i innych substancji psychotropowych. Przeszukanie celi skarżącego przeprowadzono tego samego dnia. Nie znaleziono żadnych przedmiotów, których posiadanie jest niezgodne z prawem. Władze zatrzymały jednak dwie książki z łamigłówkami Sudoku, zawierające także notatki sporządzone przez skarżącego.

31. W dniu 23 października 2007 r. Sąd Rejonowy w Katowicach oddalił wniosek prokuratora o dalsze przedłużenie tymczasowego aresztowania skarżącego. Sąd postanowił, że możliwe jest zwolnienie skarżącego za kaucją, której wysokość ustalił na 500.000 złotych (ok. 140.000 EUR). Sąd wskazał na przewlekłe stosowanie najsurowszego środka zapobiegawczego wobec skarżącego, wobec którego powinno obowiązywać domniemanie niewinności i uznał, iż aresztowanie tymczasowe stało się sankcją karną, z naruszeniem podstawowych zasad krajowego prawa karnego i prawa międzynarodowego. Sąd stwierdził także, iż do tego czasu prokuratura zgromadziła ogromną liczbę dowodów przeciwko skarżącemu (akta sprawy obejmowały 227 tomów) i powinna być w stanie zakończyć śledztwo. Prokurator złożył zażalenie na to postanowienie.

32. W dniu 29 października 2007 r. Sąd Okręgowy w Katowicach uwzględnił zażalenie prokuratora i uchylił postanowienie zezwalające na zwolnienie skarżącego za kaucją, a także przedłużył stosowanie wobec skarżącego tymczasowego aresztowania do dnia 31 stycznia 2008 r.

33. W dniu 28 stycznia 2008 r. Sąd Okręgowy w Warszawie nie uwzględnił wniosku prokuratora i nie przedłużył tymczasowego aresztowania skarżącego.

34. Skarżący został zwolniony w dniu 31 stycznia 2008 r.

35. W dniu 19 lutego 2008 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił zażalenie prokuratora i zadecydował o zastosowaniu wobec skarżącego środka zapobiegawczego, mianowicie dozoru policyjnego i zakazu opuszczania kraju. Sąd uznał, iż łączny czas tymczasowego aresztowania skarżącego, stosowanego w dwóch postępowaniach, wyniósł trzy lata i cztery miesiące, gdyż skarżący został zatrzymany w dniu 28 września 2004 r. A zatem sąd nie uwzględnił twierdzenia prokuratury, iż brać pod uwagę należy wyłącznie drugie postępowanie, co umożliwiłoby dalsze przedłużenie tymczasowego aresztowania.

36. W dniu 7 sierpnia 2008 r. skarżący został ponownie zatrzymany. Przedstawiono mu nowy zarzut związany ze sfalszowaniem zagranicznego prawa jazdy.

37. W dniu 9 sierpnia 2008 r. Sąd Apelacyjny w Katowicach postanowił o przedłużeniu tymczasowego aresztowania skarżącego.

38. Skarżący złożył zażalenie na to postanowienie; w dniu 10 września 2008 r. Sąd Apelacyjny w Katowicach skrócił okres, na który przedłużono tymczasowe aresztowanie skarżącego.

39. W dniu 25 września 2008 Sąd Apelacyjny w Katowicach ponownie przedłużył tymczasowe aresztowanie skarżącego. Zażalenie na to postanowienie zostało oddalone w dniu 29 października 2008 r.

40. W dniu 5 listopada 2008 r. Sąd Apelacyjny w Katowicach przedłużył tymczasowe aresztowanie. Skarżący złożył zażalenie.

41. W dniu 21 stycznia 2009 Sąd Apelacyjny w Katowicach postanowił o zwolnieniu skarżącego za kaucją w wysokości 3.000.000 złotych (w przybliżeniu 690,000 EUR). Skarżący wpłacił kaucję.

42. W dniu 20 lutego 2009 r. skarżący został zwolniony.

43. Między wrześniem 2009 r. a marcem 2010 r., z uwagi na brak dowodów popełnienia przestępstwa, Prokuratura Apelacyjna w Katowicach umorzyła kilka wątków postępowania dotyczących następujących zarzutów przeciwko skarżącemu: posiadanie sfałszowanego prawa jazdy wydanego przez Honduras Brytyjski (którego nazwa od 1973 r. brzmi Belize), uchybienia przy sporządzaniu rocznych sprawozdań finansowych spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, brak staranności przy przechowywaniu amunicji do legalnie posiadanej broni, przez co dostęp do niej miała żona skarżącego oraz udzielenie innej osobie dwóch skrętów z marihuaną.

44. W dniu 8 września 2010 r. Prokuratura Apelacyjna w Katowicach umorzyła śledztwo w części dotyczącej zarzutu podżegania do przekupstwa z artykułu 229 w związku z artykułem 18 Kodeksu karnego (zarzut z dnia 8 marca 2005 r., zob. par. 24 powyżej). Prokurator uznał, iż brak dowodów na popełnienie przestępstwa. Zważywszy na fakt, że materiały dotyczące tego zarzutu zostały oznaczone jako tajne, pisemne uzasadnienie postanowienia w tej sprawie również zostało sklasyfikowane jako tajne i zdeponowane w kancelarii tajnej prokuratury.

45. W dniach 21 stycznia, 4 marca i 21 lipca 2010 r. oraz 21 lutego 2012 r. Prokuratura Apelacyjna w Katowicach złożyła akty oskarżenia przeciwko skarżącemu. W dniu 9 grudnia 2011 r. prokurator umorzył śledztwo w części dotyczącej pewnej liczby pozostałych zarzutów.

46. Śledztwo w pozostałej części toczy się nadal przed Prokuraturą Apelacyjną w Katowicach (nr Ap V Ds. 6/09/s).

2. Dostęp do akt sprawy

47. W dniu 29 listopada 2006 r. Prokuratura Apelacyjna w Katowicach oddaliła wniosek skarżącego o udostępnienie mu akt sprawy. Decyzja ta została utrzymana w mocy w dniu 12 stycznia 2007 r. W 2007 r. adwokaci skarżącego co najmniej ośmiokrotnie próbowali uzyskać zezwolenie na udostępnienie akt sprawy, jednak bezskutecznie. Wszystkie te odmowy zezwoleń zostały utrzymane w mocy na szczeblu odwoławczym. Każdorazowo prokurator wskazywał na wielopoziomowość i złożoność

śledztwa, a także na fakt, że akta sprawy zawierają dokumenty i informacje utajnione, których udostępnienie oskarżonemu i jego adwokatom skutkowałoby zakłóceniem prawidłowego toku toczącego się postępowania.

48. W dniu 25 stycznia 2008 r. Prokuratura Apelacyjna w Katowicach zdecydowała o częściowym udostępnieniu akt sprawy skarżącemu i jego adwokatom. Prokurator wyznaczył termin zapoznania się z aktami na okres pomiędzy 5 maja i 14 sierpnia 2008 r.

49. W dniu 20 listopada 2008 r. Prokuratura Apelacyjna w Katowicach zezwoliła na dostęp do kolejnej części akt sprawy.

50. W 2009 r. skarżący i jego adwokaci składali dalsze bezskuteczne wnioski o udostępnienie akt sprawy. Ostatecznie w dniu 19 listopada 2009 r. prokuratur zezwolił na częściowy dostęp do akt.

3. Postępowanie z ustawy z 2004 r.

51. W dniu 18 października 2009 r. skarżący złożył skargę dotyczącą naruszenia jego prawa do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie w związku ze śledztwem prowadzonym przez prokuraturę (nr Ap V Ds. 6/09/s) i zażądał zadośćuczynienia. Powołał się na znowelizowaną ustawę z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki („ustawa z 2004 r.”).

52. W dniu 22 grudnia 2009 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie uwzględnił skargę i przyznał skarżącemu 10.000 złotych (w tamtym czasie kwota ta stanowiła równowartość ok. 2.300 EUR). Sąd wziął pod uwagę, że śledztwo w przedmiotowej sprawie rozpoczęło się w dniu 20 lipca 2004 r. i nadal się toczy. Sąd, mimo że zgodził się z prokuratorem, że sprawa była złożona, zauważył jednak, iż doszło do wielu opóźnień, a liczne czynności można było przeprowadzić w terminie wcześniejszym. Sąd pouczył prokuraturę o konieczności zintensyfikowania jego aktywności w sprawie tak, by zakończyć śledztwo do dnia 30 marca 2010 r.

53. W marcu 2011 r. skarżący złożył drugą skargę na podstawie ustawy z 2004 r. zarzucając, że śledztwo (nr Ap V Ds. 6/09/s) nadal toczy się przed prokuraturą.

54. W dniu 27 kwietnia 2011 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił skargę. Sąd zbadał przebieg śledztwa poczynszyszy od dnia 30 marca 2010 r. i stwierdził, że prokurator prowadził postępowanie bardzo aktywnie i udało mu się zakończyć śledztwo w części dotyczącej wielu zarzutów przeciwko skarżącemu albo poprzez złożenie aktów oskarżenia albo przez wycofanie zarzutów. Mimo wszystkich podejmowanych starań zamknięcie śledztwa w części dotyczącej głównego zarzutu przeciwko skarżącemu było niemożliwe. To niepowodzenie nie uzasadniało jednak przyjęcia naruszenia prawa skarżącego do zakończenia postępowania w rozsądnym terminie.

C. Widzenia z rodziną

55. W dniu 10 grudnia 2004 r. żona skarżącego odwiedziła skarżącego w areszcie śledczym po otrzymaniu zezwolenia z prokuratury. Wydaje się, iż w okresie do dnia 5 października 2006 r. żona odwiedziła skarżącego co najmniej osiemnaście razy, w tym dwukrotnie wraz z ich starszym dzieckiem.

56. W dniu 9 stycznia 2007 r. Prokuratura Apelacyjna w Katowicach powiadomiła żonę skarżącego, iż obowiązana jest składać wnioski o zezwolenia na widzenie ze skarżącym w dwóch prokuraturach prowadzących dwa postępowania karne oraz że nie przysługuje jej prawo odwołania się od odmowy zezwolenia prokuratury na widzenie.

57. W okresie od października 2006 r. do zwolnienia skarżącego w dniu 31 stycznia 2008 r. żona skarżącego nie otrzymała zgody na żadne z widzeń, o które wносиła. W szczególności Prokuratura Apelacyjna w Katowicach oddaliła wnioski z dnia 8 stycznia, 28 lutego, 12 marca, 29 maja, 25 czerwca i 17 grudnia 2007 r. Decyzje te nie zawierały uzasadnienia i nie było możliwości złożenia wobec nich odwołania.

58. W dniu 6 lutego 2007 r. Prokuratura Apelacyjna w Katowicach poinformowała skarżącego na piśmie iż ze względu na fakt, że jego żona była przesłuchana w charakterze świadka w drugim postępowaniu przeciwko skarżącemu, udzielenie jej zgody na widzenie ze skarżącym nie jest możliwe. W dniu 28 maja 2007 r. Prokuratura Apelacyjna w Katowicach poinformowała na piśmie żonę skarżącego, że ze względu na fakt, iż począwszy od dnia 14 lutego 2007 r. jest podejrzaną w jednej ze spraw, udzielenie jej zgody na widzenie ze skarżącym nie jest możliwe.

59. W dniu 20 lutego i 12 marca 2007 r. Prokuratura Apelacyjna w Katowicach oddaliła wniosek skarżącego o zezwolenie na widzenie z jego matką. Pismo odmowne nie zawiera uzasadnienia tej decyzji.

D. Zajęcie

60. W dniu 10 października 2004 r. Prokuratura Apelacyjna w Łodzi postanowiła o zajęciu aktywów skarżącego. Postanowienie to zostało zmienione w dniu 10 lutego 2005 r. w ten sposób, że prokurator zdecydował o zajęciu udziałów w spółce skarżącego, L., akcji w spółce akcyjnej S. oraz środków zdeponowanych na jego rachunkach bankowych do kwoty grzywny maksymalnie dozwolonej przepisami prawa karnego, tj. 720.000 złotych (ok. 200.000 EUR). Wydaje się, że decyzja ta została utrzymana w mocy przez Sąd Rejonowy w Łodzi w dniu 18 lutego 2005 r.

61. W dniu 1 marca 2005 r. Prokuratura Apelacyjna postanowiła o zajęciu dalszych aktywów skarżącego i stwierdziła, iż maksymalna kwota grzywny, która może zostać mu wymierzona za przestępstwa podatkowe wynosiła 12.000.000 złotych. Wydaje się, że postanowienie to zostało

zmienione przez Sąd Rejonowy w Łodzi w dniu 15 marca 2005 r. w ten sposób, że kwota do zajęcia przez władze została ograniczona do wysokości 8.015.997 złotych (ok. 2.224.000 EUR).

62. W dniu 27 kwietnia 2007 r. komornik sądowy poinformował skarżącego o zajęciu jego rachunków bankowych tytułem wykonania decyzji prokuratora.

63. W maju 2007 r. komornik zajął należące do skarżącego udziały w spółce D., a następnie je sprzedał.

II. WŁAŚCIWE PRAWO KRAJOWE I PRAKTYKA

64. Właściwe prawo krajowe i praktykę odnośnie tymczasowego aresztowania, podstaw jego przedłużenia, zwolnienia z aresztowania i zasad rządzących pozostałymi środkami zapobiegawczymi opisano w wyrokach Trybunału w sprawach *Gołek przeciwko Polsce*, nr 31330/02, §§ 27-33 z dnia 25 kwietnia 2006 r. i *Celejewski przeciwko Polsce*, nr 17584/04, §§ 22-23 z dnia 4 sierpnia 2006 r.

65. Artykuł 156 § 5 Kodeksu reguluje dostęp do akt w trakcie prowadzenia postępowania przygotowawczego. Stanowi, co następuje:

„Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, w toku postępowania przygotowawczego stronom, obrońcom, pełnomocnikom i przedstawicielom ustawowym udostępnia się akta, umożliwia sporządzanie odpisów i kserokopii oraz wydaje odpisy uwierzytelnione tylko za zgodą prowadzącego postępowanie przygotowawcze. Za zgodą prokuratora akta w toku postępowania przygotowawczego mogą być w wyjątkowych wypadkach udostępnione innym osobom.”

66. Właściwe prawo krajowe i praktyka odnośnie środków na nadmierną długość postępowania sądowego, w szczególności mające zastosowanie w tej materii przepisy Ustawy z 2004 r., zostały określone w decyzjach Trybunału w sprawach: *Charzyński przeciwko Polsce*, nr 15212/03 (dec.), §§ 12-23, ETPCz 2005-V i *Ratajczyk przeciwko Polsce*, nr 11215/02 (dec), ETPCz 2005-VIII oraz wyroku w sprawie *Krasuski przeciwko Polsce*, nr 61444/00, §§ 34-46, ETPCz 2005-V.

67. Artykuł 217 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego z 1997 r., mający zastosowanie w przedmiotowym czasie, stanowił, co następuje:

„Tymczasowo aresztowany może uzyskać widzenie po wydaniu zarządzenia o zgodzie na widzenie przez organ, do którego dyspozycji pozostaje [prokuratura prowadząca śledztwo na etapie śledztwa lub sąd pierwszej instancji po rozpoczęciu postępowania sądowego]. W wypadku, gdy tymczasowo aresztowany pozostaje do dyspozycji kilku organów, wymagana jest zgoda na widzenie każdego z nich, chyba że organy te zarządzają inaczej.”

Pozostałe właściwe prawo krajowe i praktykę odnośnie widzeń z rodziną przedstawiono w wyroku w sprawie *Gradek przeciwko Polsce*, nr 39631/06, §§ 20-24 z dnia 8 czerwca 2010 r.

PRAWO

I. WNIOSEK RZĄDU O SKREŚLENIE SKARGI Z LISTY SPRAW NA PODSTAWIE ARTYKUŁU 37 KONWENCJI

68. W dniu 1 września 2009 r. Rząd złożył jednostronne oświadczenie, wnosząc do Trybunału o skreślenie skargi w części dotyczącej naruszenia artykułu 5 ust. 3 Konwencji.

Skarżący zgłosił sprzeciw.

69. Po zbadaniu zapisów jednostronnego oświadczenia Rządu Trybunał uznaje - przez wzgląd na szczególne okoliczności sprawy skarżącego - iż oświadczenie powyższe nie stanowi wystarczającej podstawy do stwierdzenia, że poszanowanie praw człowieka w rozumieniu Konwencji i jej Protokołów nie wymaga dalszego rozpoznawania sprawy przez Trybunał (zob. *Choumakov przeciwko Polsce* (nr 2), nr 55777/08, § 40 z dnia 1 lutego 2011 r. oraz *Ruprecht przeciwko Polsce*, nr 39912/06, § 27 z dnia 21 lutego 2012 r.).

70. Z tego względu Trybunał oddala wniosek Rządu o skreślenie tej części skargi z listy spraw na podstawie artykułu 37 Konwencji i przeprowadzi badanie dopuszczalności i meritum skargi.

II. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁU 5 UST. 3 KONWENCJI

71. Skarżący zarzucił, że długość zastosowanego wobec niego aresztowania tymczasowego była nadmierna, zgodnie z artykułem 5 ust. 3 Konwencji, który we właściwym zakresie stanowi, co następuje:

„Każdy zatrzymany lub aresztowany zgodnie z postanowieniami ustępu 1 lit. (c) niniejszego Artykułu powinien być... sądzony w rozsądnym terminie albo zwolniony na czas postępowania. Zwolnienie może zostać uzależnione od udzielenia gwarancji zapewniających stawienie się na rozprawę.”

72. Rząd nie przedstawił uwag.

A. Dopuszczalność

73. Trybunał stwierdza, iż niniejsza skarga nie jest oczywiście bezzasadna w rozumieniu artykułu 35 ust. 3 lit. (a) Konwencji. W dalszej kolejności zauważa, że nie jest niedopuszczalna z jakichkolwiek innych przyczyn. W związku z tym musi zostać uznana za dopuszczalną.

B. Meritum

1. Okres brany pod uwagę

74. Tymczasowe aresztowanie skarżącego w pierwszym postępowaniu rozpoczęło się w dniu 26 września 2004 r., kiedy skarżący został zatrzymany. W dniu 26 listopada 2006 r. sąd zastosował tymczasowe aresztowanie w związku z drugim postępowaniem. Aresztowanie tymczasowe skarżącego kontynuowane było nieprzerwanie do dnia zwolnienia w dniu 31 stycznia 2008 r. A zatem, uwzględniając oba postępowania, tymczasowe aresztowanie skarżącego trwało nieprzerwanie przez okres trzech lat i czterech miesięcy (zob. *Piechowicz przeciwko Polsce*, nr 20071/07, § 188 z dnia 17 kwietnia 2012 r.). Trybunał zauważa, że sądy krajowe również uznały, iż powyżej wskazany okres należy uwzględniać łącznie, mimo że prokurator wyłączył poszczególne zarzuty do odrębnych postępowań (zob. par. 35 powyżej).

W dniu 7 sierpnia 2008 r., po sześciu miesiącach na wolności, skarżący został ponownie zatrzymany w związku z wcześniejszymi zarzutami. Przebywał w areszcie przez ponad sześć miesięcy, do dnia 20 lutego 2009 r. Trybunał stwierdza zatem, iż okres aresztowania tymczasowego skarżącego wyniósł trzy lata i dziesięć miesięcy (zob. *Mitev przeciwko Bułgarii*, nr. 40063/98, § 102 z dnia 22 grudnia 2004 r.).

2. Ocena Trybunału

(a) Zasady ogólne

75. Trybunał przypomina, iż zasady ogólne dotyczące prawa „do procesu w rozsądnym terminie lub zwolnienia na czas postępowania, gwarantowanego artykułem 5 ust. 3 Konwencji zostały przedstawione we wcześniejszych wyrokach Trybunału (zob. m.in. *Kudła*, cyt. powyżej § 110 i następne oraz *McKay przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* [GC], nr 543/03, §§ 41-44, ETPCz 2006 r.-..., z dalszymi odniesieniami).

(b) Zastosowanie powyższych zasad w niniejszej sprawie

76. W swoich decyzjach odnośnie tymczasowego aresztowania władze, oprócz uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa przez skarżącego, opierały się głównie na trzech podstawach, mianowicie (1) dużej wadze zarzuconych skarżącemu czynów, (2) surowości kary, grożącej skarżącemu; (3) konieczności zapewnienia właściwego toku postępowania, zważywszy na ryzyko, że skarżący może fałszować dowody i próbować wpływać na świadków. Sądy podkreślały ponadto szczególną złożoność sprawy.

77. Trybunał przyjmuje, iż uzasadnione podejrzenie popełnienia poważnych przestępstw przez skarżącego mogło początkowo dawać podstawy do tymczasowego aresztowania. Ponadto konieczność

zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania stanowiła uzasadnioną podstawę początkowego aresztowania skarżącego.

78. Jednakże wraz z upływem czasu te podstawy stawały się coraz mniej wystarczające. Trybunał musi zatem ustalić, czy pozostałe przesłanki podane przez sądy - mianowicie surowość grożącej kary i ryzyko zakłócenia postępowania przez skarżącego - były „odpowiednie” i „wystarczające” (zob. *Kudła* cyt. powyżej, §111).

79. Zdaniem władz sądowych prawdopodobieństwo wymierzenia skarżącemu surowej kary pociągało za sobą domniemanie, że skarżący będzie zakłócał postępowanie. Jednakże Trybunał pragnie przypomnieć, że podczas gdy groźba surowej kary jest właściwym elementem oceny ryzyka ucieczki lub powrotu do przestępstwa, to powaga zarzutów nie może sama z siebie uzasadniać długich okresów stosowania aresztu tymczasowego (zobacz *Michta przeciwko Polsce*, nr 13425/02, §§ 49 z dnia 4 maja 2006 r.).

80. Trybunał zauważa ponadto, iż we wszystkich postanowieniach o przedłużeniu tymczasowego aresztowania skarżącego nie przedstawiono konkretnego, szczegółowego uzasadnienia przyjęcia istnienia ryzyka fałszowania dowodów przez skarżącego, zastraszania świadków lub zakłócenia postępowania w inny sposób. W związku z brakiem jakichkolwiek innych elementów, które mogłyby potwierdzić rzeczywiste istnienie ryzyka, które stanowiło uzasadnienie postanowień, argument ten nie może zostać zaakceptowany w kontekście całego okresu tymczasowego aresztowania skarżącego.

81. W związku z powyższym Trybunał stwierdza, iż podstawy przedstawione przez władze krajowe nie mogły uzasadnić całego okresu tymczasowego aresztowania skarżącego. W tych okolicznościach nie jest konieczne badanie, czy postępowanie było prowadzone ze specjalną starannością.

82. Doszło zatem do naruszenia artykułu 5 ust. 3 Konwencji.

III. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁU 5 UST. 4 KONWENCJI W ODNIESIENIU DO DOSTĘPU DO AKT SPRAWY

83. Skarżący podniósł następnie zarzut naruszenia artykułu 5 ust. 4 Konwencji, twierdząc, iż w drugim postępowaniu karnym nie miał dostępu do akt sprawy. Skarżący podniósł, iż ograniczyło to w znacznym stopniu możliwość zakwestionowania postanowień o przedłużeniu tymczasowego aresztowania. Skarżący podkreślił, iż powyższe postawiło go w szczególnie niekorzystnej pozycji w stosunku do prokuratury, która posiadała nieograniczony dostęp do akt sprawy. Odpowiednia część artykułu 5 Konwencji stanowi, co następuje:

„4. Każdy, kto został pozbawiony wolności przez zatrzymanie lub aresztowanie, ma prawo odwołania się do sądu w celu ustalenia bezzwłocznie przez sąd legalności

pozbawienia wolności i zarządzenia zwolnienia, jeżeli pozbawienie wolności jest niezgodne z prawem.”

84. Rząd nie zgodził się z tym zarzutem, twierdząc, iż skarżący miał nieograniczony kontakt ze swymi adwokatami oraz że ostatecznie akta sprawy zostały im udostępnione.

85. Trybunał stwierdza, iż niniejsza skarga nie jest oczywiście bezzasadna w rozumieniu artykułu 35 ust. 3 lit. (a) Konwencji. W dalszej kolejności zauważa, że nie jest niedopuszczalna z jakichkolwiek innych przyczyn. W związku z tym musi zostać uznana za dopuszczalną.

86. Trybunał zauważa, iż skarga dotyczy drugiego postępowania karnego przeciwko skarżącemu, w którym zarzuty przedstawiono mu w 2005 r. i 2006 r. i które nadal toczy się, albo na etapie postępowania przygotowawczego albo przed sądami pierwszej instancji. W ramach tego postępowania wobec skarżącego zastosowano aresztowanie tymczasowe 26 listopada 2006 r. i niezwłocznie po tym złożył on wniosek o udostępnienie akt sprawy. Ten i kolejne wnioski – wszystkie zostały oddalone przez Prokuraturę Apelacyjną w Katowicach (zob. par. 47-50 powyżej).

A zatem, do dnia zwolnienia skarżącego w dniu 31 stycznia 2008 r. ani skarżący, ani jego adwokaci nie mieli dostępu do akt sprawy. Pierwsza decyzja prokuratora o częściowym udostępnieniu akt sprawy wydana została w styczniu 2008 r. Wydaje się, że adwokat skarżącego zapoznał się później z tymi tomami akt sprawy, na których udostępnienie zezwolono.. W terminie późniejszym w listopadzie 2008 r. i w 2009 r. ponownie zezwolono na częściowy dostęp do akt.

87. Trybunał przypomina, iż pewien stopień dostępu do akt sprawy, chociażby tylko w zakresie, który umożliwiłby osadzonemu efektywne podważanie materiału dowodowego, na którego podstawie oparte było jego tymczasowe aresztowanie, może zostać w pewnych okolicznościach przewidziany w procedurze dotyczącej kontroli legalności tymczasowego aresztowania w postępowaniu sądowym (zob. *Lamy przeciwko Belgii*, wyrok z dnia 30 marca 1989 r., Seria A nr 151, str. 16-17, § 29 oraz *Chruściński przeciwko Polsce*, nr 22755/04, § 62, z dnia 6 listopada 2007 r.).

Trybunał zauważa także, iż odmowa prokuratury zezwolenia skarżącemu na dostęp do akt sprawy była uzasadniona faktem, że sprawa dotyczyła kompleksowego śledztwa odnośnie przestępczej działalności wielu osób oraz że akta zawierały dokumenty utajnione. Jednakże Trybunał powtarza, że efektywne prowadzenie śledztwa, choć w legalnym celu, nie może prowadzić do znacznych ograniczeń prawa do obrony skarżącego, który wraz ze swymi adwokatami został pozbawiony dostępu do akt jego sprawy przez okres ponad dwóch lat, z których przez czternaście miesięcy stosowano względem niego tymczasowe aresztowanie.

88. Trybunał uważa, że dostęp do akt i wgląd do dokumentów w nich zawartych, w razie konieczności z zastrzeżeniem specjalnych rygorów

odnośnie dokumentów utajnionych, był dla skarżącego i jego adwokatów podstawą, żeby zakwestionować legalność tymczasowego aresztowania skarżącego (zob. *Migoń przeciwko Polsce*, nr 24244/94, § 86 z dnia 25 czerwca 2002 r.).

W świetle powyższego, mając na uwadze znaczny okres czasu, przez jaki ani skarżący, ani jego adwokaci, nie mieli dostępu do żadnych dokumentów zawartych w aktach sprawy, Trybunał uważa, że skarżący nie mógł skutecznie wykonywać swego prawa do obrony w postępowaniu dotyczącym kontroli legalności jego tymczasowego aresztowania.

89. W związku z tym doszło do naruszenia artykułu 5 ust. 4 Konwencji w zakresie dotyczącym braku dostępu do akt sprawy.

IV. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁU 8 KONWENCJI

90. Skarżący podniósł zarzut, iż w okresie aresztowania tymczasowego pozbawiony był kontaktów osobistych z rodziną przez znaczący okres czasu. Zarzucił, że decyzje prokuratora miały charakter arbitralny i nie przysługiwało prawo złożenia odwołania od nich. Skarżący odniósł się do artykułu 8 Konwencji, który stanowi, we właściwym zakresie, co następuje:

„1. Każdy ma prawo do poszanowania swojego ...życia rodzinnego ...

2. Niedopuszczalna jest ingerencja władzy publicznej w korzystanie z tego prawa z wyjątkiem przypadków przewidzianych prawem i koniecznych w demokratycznym społeczeństwie z uwagi na bezpieczeństwo państwowe, bezpieczeństwo publiczne lub dobrobyt gospodarczy kraju, ochronę porządku i zapobieganie przestępstwom, ochronę zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności innych osób.”

91. Rząd zakwestionował ten zarzut, twierdząc, iż ograniczenie kontaktów z żoną skarżącego było niezbędne w celu zapewnienia prawidłowego toku postępowania.

92. Trybunał stwierdza, iż niniejsza skarga nie jest oczywiście bezzasadna w rozumieniu artykułu 35 ust. 3 lit. (a) Konwencji. W dalszej kolejności zauważa, że nie jest niedopuszczalna z jakichkolwiek innych przyczyn. W związku z tym musi zostać uznana za dopuszczalną.

93. Następnie Trybunał zauważa, iż nie zakwestionowano faktu, że skarżący nie miał prawa do widzeń z żoną w okresie od października 2006 r. do zwolnienia w styczniu 2008 r. Matka skarżącego odwiedziła skarżącego dwukrotnie, w czerwcu 2005 r. i w czerwcu 2007 r. Z dokumentów będących w dyspozycji Trybunału wynika także, iż decyzje prokuratora o odmowie widzeń nie zawierały uzasadnienia (zob. par. 54 i 56 powyżej).

W szczególności, nieliczne informacyjne pisma przesłane skarżącemu czy jego żonie przez Prokuraturę Apelacyjną w Katowicach, nie mogą być brane pod uwagę jako dostateczne remedium na całkowity brak uzasadnienia decyzji władz o odmowie widzeń z rodziną w okresie od

października 2006 r. do stycznia 2008 r. (zob. par. 53 i 55 powyżej, a także por. *Piechowicz*, cyt. powyżej, § 21).

94. Ograniczenia w kontaktach osobistych skarżącego z jego rodziną stanowiły „ingerencję” w jego prawo do poszanowania jego życia rodzinnego.

95. Trybunał stwierdza, że zaskarżony środek został zastosowany na podstawie artykułu 217 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego. Trybunał zauważa ponadto, że przepis ten, w wersji obowiązującej w owym czasie, dawał właściwemu organowi (prokuratorowi lub sądowi) prawo do zezwolenia na widzenia z rodziną w więzieniu. Przepisy jednak nie zawierały szczegółowych wskazań dotyczących warunków udzielania takiego zezwolenia, nie zawierały wskazówek, na jakiej podstawie władze mogły zdecydować, czy zakaz widzeń w konkretnym przypadku jest uzasadniony i jakie czynniki mogą mieć znaczenie dla wydania takiej decyzji. Nie przewidywały także możliwości odwołania przeciwko odmowie widzeń. Decyzje te zostały więc pozostawione do absolutnego uznania władz

96. Ponadto Trybunał zauważa, że uprzednio już stwierdzał, iż artykuł 217 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego nie wskazywał wystarczająco jasno zakresu i sposobu wykonywania dyskrecjonalnych uprawnień przyznanych właściwym organom związanych z ograniczaniem prawa do widzeń (zob. *Wegera przeciwko Polsce*, nr 141/07, § 74-75 z dnia 19 stycznia 2010 r. oraz *Gradek przeciwko Polsce*, nr 39631/06, § 43 z dnia 8 czerwca 2010 r.).

97. Z powyższych przyczyn Trybunał stwierdza, iż w sprawie skarżącego nieuzasadniona odmowa widzeń z rodziną w okresie aresztowania nie była zgodna z prawem. Z tego względu nie ma konieczności ustalanie, czy spełnione zostały pozostałe warunki wynikające z postanowień artykułu 8 ust. 2.

Nastąpiło zatem naruszenie artykułu 8 Konwencji.

V. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁU 3 KONWENCJI

98. Skarżący podniósł zarzut naruszenia artykułu 3 Konwencji w ten sposób, że pomiędzy 6 stycznia 2006 r. a 31 stycznia 2008 r. przebywał w celi jednoosobowej. Skarżący oświadczył, iż w celi znajdowało się wąskie i zbyt krótkie dla niego łóżko, że w zimie temperatura w celi spadała poniżej zera oraz że nie zezwolono mu na korzystanie z biblioteki, uczestnictwo w mszy lub innych zajęciach. Skarżący podał także, iż był przetrzymywany w izolacji, a ponadto uniemożliwiano mu lub ograniczano dostęp do gazet i książek.

99. Rząd zakwestionował to twierdzenie, oświadczając, że podczas osadzenia w Areszcie Śledczym w Katowicach w okresie pomiędzy 6 stycznia 2006 r. i 30 października 2007 r. skarżący osadzony był w

pojedynczej celi o powierzchni 3,5 m. kw. Rząd oświadczył, iż skarżący miał prawo do codziennych spacerów w towarzystwie innych osadzonych, a także miał dostęp do biblioteki, posługi religijnej i innych form aktywności udostępnianych w areszcie śledczym. W celi posiadał także własne radio i telewizor. W Zakładzie Karnym w Sieradzu, w którym skarżący przebywał w okresie od 30 października 2007 r. do 31 stycznia 2008 r., był osadzony w celi jednoosobowej o powierzchni 5 m. kw.

Rząd przedstawił pisma z obu aresztów śledczych potwierdzające, iż skarżący odbywał codzienne spacery i nie był zainteresowany innymi dostępnymi w więzieniu zajęciami. Rząd stwierdził także, iż w obu jednostkach penitencjarnych skarżący otrzymywał paczki od rodziny, a także prenumerował czasopisma i gazety.

100. Rząd oświadczył, że skarżący nie składał do władz więziennych czy Okręgowych Inspektoratów Służby Więziennej skarg dotyczących umieszczenia go w celi jednoosobowej czy też warunków osadzenia. Nie złożył także pozwu cywilnego przeciwko Skarbowi Państwa.

101. Skarżący przyznał, iż nie składał skarg do sędziego penitencjarnego. Z przedstawionych przez skarżącego dowodów wynika, iż skarżący złożył jeden wniosek, w maju 2006 r., do dyrektora Aresztu Śledczego w Katowicach o zezwolenie na otrzymywanie posiłków z zewnątrz w dni, w które nie stawał się w sądzie.

102. Trybunał zauważa, że fakt, iż skarżący przebywał w celi jednoosobowej przez okres ponad dwóch lat, nie jest przedmiotem sporu. Strony wyraziły sprzeczne opinie odnośnie szczegółowych warunków osadzenia skarżącego; w szczególności brak jasności w kwestii stopnia izolacji, w jakiej przebywał skarżący oraz, w szczególności, czy miał regularne kontakty z innymi osadzonymi.

103. Zarzuty podniesione przez skarżącego przed Trybunałem dotyczące warunków jego osadzenia są rzeczywiście bardzo poważne. Trybunał zauważa jednakże, iż brak jest dowodów, że skarżący kiedykolwiek składał skargi w związku z osadzeniem w celi jednoosobowej, organizowaniem zajęć na świeżym powietrzu oraz dostępem do zajęć różnego rodzaju. Skarżący nie składał także wniosków o przeniesienie do innej celi. Przedstawione przez Rząd pisma z Aresztu Śledczego w Katowicach i Zakładu Karnego w Sieradzu potwierdzają, iż skarżący nie składał skarg do władz. Skarżący potwierdził ten fakt podniósł, że skargi byłyby bezskuteczne.

104. Trybunał przypomina, iż celem artykułu 35 ust. 1 jest umożliwienie Układającym się Państwu zapobiegania lub naprawy zarzucanych im naruszeń przed wniesieniem zarzutów dotyczących takich naruszeń do Trybunału. W konsekwencji Trybunał stwierdza, iż skarżący powinien był w pierwszej kolejności złożyć skargę do władz więziennych, Inspektoratu Służby Więziennej lub prokuratora.

105. Z powyższego wynika, iż ta część skargi musi zostać odrzucona zgodnie z artykułem 35 ust. 1 i ust. 4 Konwencji w związku z niewyczerpaniem krajowych środków odwoławczych.

VI. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁU 5 UST. 1 KONWENCJI I ARTYKUŁU 18 KONWENCJI W ZWIĄZKU Z ARTYKUŁEM 5

106. Skarżący podniósł zarzut naruszenia artykułu 5 ust. 1 Konwencji, twierdząc, że tymczasowe aresztowanie zostało zastosowane przy braku uzasadnionego podejrzenia, że popełnił przestępstwo oraz zarzut naruszenia artykułu 18 w ten sposób, że jego aresztowanie miało cel inny niż przewidziany w artykule 5 ust. 1 lit. (c). Artykuły 5 i 18 Konwencji we właściwym zakresie stanowią, co następuje:

„Artykuł 5 – Prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego

1. Każdy ma prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego. Nikt nie może być pozbawiony wolności, z wyjątkiem następujących przypadków i w trybie ustalonym przez prawo:...

(c) zgodnie z prawem zatrzymania lub aresztowania w celu postawienia przed właściwym organem, jeżeli istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia czynu zagrożonego karą...;

Artykuł 18 - Granice stosowania ograniczeń praw

Ograniczenia praw i wolności, na które zezwala niniejsza Konwencja, nie będą stosowane w innych celach, niż te, dla których je wprowadzono.”

107. Rząd oświadczył, iż materiały w sprawie nie potwierdzają zarzutów skarżącego. Zatrzymanie miało miejsce na lotnisku w Krakowie, ponieważ wydawało się, że skarżący zamierza wsiąść do samolotu z zamiarem opuszczenia Polski. Był podejrzany o poważne przestępstwo korumpowania urzędnika państwowego. Tymczasowe aresztowanie zostało zastosowane i było przedłużane przez niezawisły sąd w związku z uzasadnionym podejrzeniem popełnienia zarzucanego czynu. Biorąc pod uwagę posiadane przez skarżącego środki finansowe i fakt, że nie mieszkał na stałe w Polsce, istniało także ryzyko uchylania się przez niego od wymiaru sprawiedliwości. Wszystkie postanowienia o przedłużeniu tymczasowego aresztowania zostały przez skarżącego zaskarżone i zostały utrzymane w mocy przez sądy odwoławcze. W latach 2004 - 2009 rządy w Polsce sprawowały trzy, opozycyjne wobec siebie, formacje polityczne (Sojusz Lewicy Demokratycznej, Prawo i Sprawiedliwość, a następnie Platforma Obywatelska). W okresie aresztowania tymczasowego skarżącego urzędowało czterech różnych ministrów sprawiedliwości i prokuratorów generalnych. Nie było zatem podstaw, by twierdzić, iż postępowanie względem skarżącego i stosowanie względem niego aresztowania tymczasowego było umotywowane politycznie.

108. Skarżący oświadczył, iż celem stosowania aresztowania tymczasowego nie było zabezpieczenie śledztwa, lecz szykanowanie i prześladowanie jego osoby. Skarżący zakwestionował istnienie uzasadnionego podejrzenia przeciwko niemu, wskazując na fakt, że wyrok w sprawie dotychczas nie został wydany, a wiele zarzutów zostało wycofanych przez prokuraturę. Skarżący stwierdził także, iż służby prokuratorskie stosowały wobec niego różnego rodzaju szykany, na przykład osadzenie w celi jednoosobowej bez prawa widzenia z żoną i innymi członkami rodziny czy brak możliwości otrzymywania gazet i czasopism. Skarżący podsumował, że jego tymczasowe aresztowanie zostało zastosowane z naruszeniem artykułu 5 ust. 1 lit. (c), zaś ze względu na ukryte pobudki również artykułu 18.

109. Trybunał przypomina, że w celu uzasadnienia aresztowania ze względu na uzasadnione podejrzenie zgodnie z postanowieniami artykułu 5 ust. 1 lit. (c) nie jest koniecznym posiadanie przez policję dostatecznych dowodów do przedstawienia zarzutów, zarówno w momencie aresztowania, jak w czasie, gdy skarżący przebywa w areszcie, (zob. *Brogan i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, wyrok z dnia 29 listopada 1988 r., Seria A nr 145-B, str. 29-30, § 53). Podobnie nie istnieje wymóg, zgodnie z którym osoba zatrzymana musiałaby zostać ostatecznie oskarżona czy postawiona przed sądem. Rolą tymczasowego aresztowania w związku z przesłuchaniem jest nadanie dalszego biegu śledztwu przez potwierdzenie lub eliminację podejrzeń stanowiących podstawę tymczasowego aresztowania (zob. *Murray przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, wyrok z dnia 28 października 1994 r., Seria A nr 300-A, str. 27, § 55). Jednakże wymóg, zgodnie z którym podejrzenie musi opierać się na uzasadnionych podstawach stanowi istotny element ochrony przed arbitralnym zatrzymaniem i aresztowaniem.. Fakt, że podejrzenie opiera się na dobrej wierze, jest niewystarczający. Określenie „uzasadnione podejrzenie” oznacza istnienie faktów lub informacji, które przekonałyby obiektywnego obserwatora, że dana osoba mogła popełnić zarzucany jej czyn (zob. *Fox, Campbell i Hartley przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, wyrok z dnia 30 sierpnia 1990 r., Seria A nr 182, str. 16-17, § 32).

110. W pierwszym postępowaniu władze podejrzewały skarżącego o korupcję posła. Prokurator zebrał bogaty materiał dowodowy, który znalazł odzwierciedlenie w akcie oskarżenia z 2007 r.; zaś sąd pierwszej instancji niedawno wydał w sprawie skarżącego wyrok skazujący (zob. par. 15 i 23 powyżej). W międzyczasie przedstawiono skarżącemu dalsze zarzuty: prania brudnych pieniędzy i uchylania się od płacenia podatków; w październiku 2007 r. akta sprawy sporządzone przez prokuraturę w związku z tymi zarzutami obejmowały 227 tomów (zob. par. 31 powyżej). Sądy krajowe zauważyły także, iż zarzuty przeciwko skarżącemu były uzasadnione przez bogaty materiał dowodowy (zob. par. 29 powyżej).

111. Trybunał stwierdza zatem, iż dowody zebrane przez organa śledcze mogłyby „przekonać obiektywnego obserwatora”, że skarżący mógł popełnić zarzucane przestępstwo. Zarzuty przedstawione skarżącemu stanowiły „uzasadnione podejrzenie” w rozumieniu artykułu 5 ust. 1 lit. (c) Konwencji.

112. W przypadku skarg dotyczących naruszenia artykułu 18 Trybunał stosuje niezwykle rygorystyczny standard dowodzenia; w konsekwencji stwierdzono tylko nieliczne przypadki naruszenia tego postanowienia Konwencji. I tak w sprawie *Gusinskiy przeciwko Rosji* (nr 70276/01, § 73–78, ETPCz 2004-... (streszczenie), Trybunał przyjął, iż ograniczenie wolności skarżącego, między innymi, miało cel inny niż cel, o którym mowa w artykule 5. W sprawie tej Trybunał oparł swoje ustalenia na umowie podpisanej pomiędzy osadzonym i federalnym ministrem ds. prasy. Z umowy tej w jasny sposób wynikało, iż aresztowanie tymczasowe zastosowano wobec skarżącego w celu wymuszenia sprzedaży jego spółki mediowej na rzecz Państwa. W sprawie *Cebotari przeciwko Mołdawii* (nr 35615/06, §§ 46 i kolejne, z dnia 13 listopada 2007 r.) Trybunał uznał, iż doszło do naruszenia artykułu 18 Konwencji w tym sensie, że zatrzymanie skarżącego było wyraźnie związane z faktem złożenia skargi do Trybunału. Sprawy takie zdarzają się jednak rzadko (zob., jako przykład przeciwny, *Sisojeva i Inni przeciwko Łotwie* [GC], nr 60654/00, § 129, ETPCz 2007-II, oraz *Chodorkowski przeciwko Rosji*, nr 5829/04, § 261, z dnia 31 maja 2011 r.).

113. Trybunał powtarza, iż „Artykuł 18 Konwencji nie ma charakteru autonomicznego. Może zostać zastosowany wyłącznie w związku z innymi artykułami Konwencji” (zob. *Gusinski*, cyt. powyżej, § 75). W świetle powyższego Trybunał zbada zarzuty skarżącego dotyczące naruszenia artykułu 18 Konwencji w związku z zarzutem dotyczącym naruszenia artykułu 5 Konwencji.

114. Trybunał stwierdził w par. 111 powyżej, iż wolność skarżącego została ograniczona “w celu postawienia go przed właściwym organem wobec uzasadnionego podejrzenia popełnienia przez niego przestępstwa”. Jednakże, badając zarzut naruszenia artykułu 18 Konwencji Trybunał musi upewnić się, czy aresztowanie tymczasowe zostało zastosowane, wbrew artykułowi 18, także w celu innym niż cel określony w artykule 5 ust. 1 lit. (c).

115. Trybunał przypomina, iż obowiązek przedstawienia dowodów potwierdzających zarzut naruszenia artykułu 18 spoczywa na skarżącym (zob. *Chodorkowski*, cyt. powyżej, § 256). Oświadczenia skarżącego w tym względzie ograniczają się do stwierdzenia, iż aresztowanie tymczasowe zastosowano wobec niego w celu szykanowania i prześladowania jego osoby. Trybunał uznaje zatem, iż skarżący nie wykazał, że rzeczywisty cel władz nie był zgodny z celem deklarowanym, że nadużyto aparatu

państwowego oraz że władze działały w złej wierze i z rażącym lekceważeniem postanowień Konwencji.

116. Trybunał przyznaje, iż sprawa skarżącego może budzić pewną wątpliwość odnośnie tego, czy prawdziwą intencją władz było uzyskanie od skarżącego dalszych zeznań dotyczących kwestii wrażliwych politycznie. Jednakże zwykłe podejrzenie, iż władze wykorzystały swoje uprawnienia w celu innym niż określony w Konwencji nie jest wystarczające do udowodnienia, że doszło do naruszenia artykułu 18 (zob. *Chodorkowski*, cyt. powyżej, § 255). W szczególności Trybunał nie może uznać, iż doszło do nadużyć aparatu prawnego pozwanego Państwa. Jest to zarzut bardzo poważny, wymagający przedstawienia dowodu niepodważalnego i bezpośredniego. W badanej sprawie dowodu takiego brak.

117. Zatem ta część skargi jest oczywiście bezzasadna i musi zostać odrzucona zgodnie z artykułem 35 ust. 3 (a) i 4 Konwencji.

VII. POZOSTAŁE ZARZUTY NARUSZENIA KONWENCJI

A. Artykuł 5 ust. 4 Konwencji – pozostałe zarzuty

118. W dalszej kolejności skarżący podniósł zarzut naruszenia artykułu 5 ust. 4 Konwencji przez to, że jego zażalenie na postanowienie z dnia 19 lutego 2007 r. o przedłużeniu tymczasowego aresztowania zostało rozpoznane dopiero w dniu 6 czerwca 2007 r. Ponadto podniósł zarzut dotyczący zarzutu przedstawionego mu w dniu 8 marca 2005 r., który został oznaczony jako tajny.

119. Rząd zakwestionował te argumenty, oświadczając, iż opóźnienie merytorycznego rozpoznania zażalenia skarżącego na postanowienie z dnia 19 lutego 2007 r. zostało spowodowane przez adwokatów skarżącego, którzy złożyli zażalenia po terminie i pierwotnie zostały odrzucone przez sąd.

Odnośnie zarzutu oznaczonego jako tajny, Rząd stwierdził, iż zarzut został zakomunikowany skarżącemu i jego adwokatom w dniu 8 marca 2005 r.

120. Trybunał zauważa, iż po tym, jak adwokaci skarżącego złożyli zażalenia na postanowienie z dnia 19 lutego 2007 r. sądy rozpoznawały kwestię dopuszczalności tych zażaleń, w szczególności, czy zostały one złożone w terminie. Po ustaleniu dopuszczalności zażaleń w dniu 9 maja 2007 r. sąd wydał decyzję odnośnie meritum w dniu 6 czerwca 2007 r. (zob. par. 29 powyżej).

Trybunał stwierdza zatem, iż nie wystąpiły nieuzasadnione opóźnienia, które byłyby sprzeczne z pojęciem „bezzwłoczności” wynikającym z postanowień artykułu 5 ust 4 Konwencji (zob. *Baranowski przeciwko Polsce*, nr 28358/95, § 68, ETPCz 2000-III).

121. W odniesieniu do skargi, iż zarzut przedstawiony skarżącemu w dniu 8 marca 2005 r. został oznaczony jako tajny, Trybunał zauważa przede wszystkim, iż Rząd oświadczył, że skarżący i jego adwokaci zapoznali się z przedmiotowym zarzutem. Trybunał stwierdza, że oświadczenia skarżącego w tej materii są skąpe, niejasne i nieudokumentowane. Mimo to wynika z nich, że skarżący rzeczywiście został poinformowany o treści zarzutu oznaczonego jako tajny. Trybunał zauważa wreszcie, iż zarzut ten został wycofany w dniu 8 września 2010 r., zaś postanowienia o przedłużeniu tymczasowego aresztowania nie dotyczyły tego zarzutu w szczególności (zob. par. 44 powyżej).

122. A zatem, w świetle całości materiałów znajdujących się w posiadaniu Trybunału i w zakresie w jakim przedmiot skargi należy do kompetencji Trybunału, Trybunał stwierdza, iż nie przejawiają one oznak naruszenia praw i wolności określonych w Konwencji i jej Protokołach.

123. Zatem ta część skargi jest oczywiście bezzasadna i musi zostać odrzucona zgodnie z artykułem 35 ust. 3 lit. (a) i 4 Konwencji.

B. Artykuł 6 ust. 1 Konwencji

124. Skarżący podniósł zarzut, że długość obu postępowań karnych przeciwko niemu nie była zgodna z wymogiem „rozsądnego terminu” określonym w artykule 6 ust. 1 Konwencji.

125. Rząd zakwestionował ten argument, wskazując na fakt, że skarżący nie wyczerpał krajowych środków odwoławczych.

126. Zgodnie z artykułem 35 ust. 1 Konwencji:

„Trybunał może rozpatrywać sprawę dopiero po wyczerpaniu wszystkich środków odwoławczych, przewidzianych prawem krajowym, zgodnie z powszechnie uznanymi zasadami prawa międzynarodowego ...”

127. Trybunał zauważa, iż skarżący miał możliwość złożenia skargi dotyczącej nieuzasadnionej długości postępowania do właściwego sądu krajowego. W odniesieniu do pierwszego postępowania skarżący nie złożył takiej skargi, mimo że postępowanie toczyło się od roku 2007 r., a sąd pierwszej instancji dopiero niedawno wydał wyrok w tej sprawie (zob. par. 23 powyżej).

128. Trybunał badał już ten środek odwoławczy dla celów artykułu 35 § 1 Konwencji i uznał go za skuteczny w przypadku skarg na przewlekłość postępowania sądowego w Polsce. W szczególności Trybunał stwierdził, że środek ten umożliwia zarówno zapobieganie ewentualnym naruszeniom prawa do rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie lub do jej kontynuacji, jak też zapewnia możliwość uzyskania odpowiedniego zadośćuczynienia z tytułu jakiegokolwiek już zaistniałego naruszenia (zob. *Charzyński*, cyt. powyżej, §§ 36-42).

129. Z tego względu zarzut dotyczący nieuzasadnionej długości postępowania w pierwszym postępowaniu karnym przeciwko skarżącemu musi zostać odrzucony zgodnie z postanowieniami artykułu 35 ust. 1 i 4 Konwencji z tytułu niewyczerpania krajowych środków odwoławczych.

130. Odnośnie drugiego postępowania, w którym śledztwo wszczęto w dniu 20 lipca 2004 r. i wciąż jest prowadzone, Trybunał stwierdza, iż skarżący złożył skargę z tytułu naruszenia ustawy z 2004 r. (zob. par. 51 powyżej). W dniu 22 grudnia 2009 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie uznał naruszenie prawa skarżącego do przeprowadzenia śledztwa w rozsądnym terminie i przyznał skarżącemu zadośćuczynienie w wysokości 2.300 EUR. Trybunał przyjmuje zatem, iż sądy uznały, że organy krajowe nie spełniły wymogów artykułu 6 Konwencji w tym zakresie. Niestety pomimo wytycznych Sądu Apelacyjnego o konieczności przyspieszenia postępowania, nie było możliwości zakończenia śledztwa odnośnie głównego zarzutu (zob. par. 54 powyżej). Należy jednakże zauważyć, iż prokuratura nie pozostawała bezczynna, gdyż przeciwko skarżącemu złożono kilka aktów oskarżenia, a część zarzutów wycofano (zob. par. 45 powyżej).

Pozostaje zatem zbadać, czy zadośćuczynienie przyznane skarżącemu stanowiło odpowiednie zadośćuczynienie.

131. Kwota słusznego zadośćuczynienia wynosiła w przybliżeniu 70% kwoty, którą w przedmiotowym czasie zgodnie z przyjętą praktyką Trybunał przyznałby skarżącemu, uwzględniając szczególne okoliczności postępowania. Trybunał stwierdza zatem, iż zadośćuczynienie przyznane skarżącemu na poziomie krajowym, badane na bazie kwestii podnoszonych przed Trybunałem, było wystarczające (por. *Czajka przeciwko Polsce*, nr 15067/02, § 56, z dnia 13 lutego 2007 r.).

132. Uwzględniając kryteria determinujące status ofiary w odniesieniu do skarg na przewlekłość postępowania wskazane w wyroku w sprawie *Scordino przeciwko Włochom (nr1)* ([GC], nr 36813/97, §§ 193-215, ETPCz-2006-...), Trybunał stwierdza, iż skarga powinna zostać odrzucona jako *ratione personae* niezgodna z Konwencją w rozumieniu artykułu 35 ust. 3 lit. (a), a zatem musi zostać odrzucona zgodnie z postanowieniami artykułu 35 ust. 4.

C. Artykuł 1 Protokołu nr 1 Konwencji

133. Skarżący podniósł zarzut, iż władze zajęły jego aktywa o wartości 8.000.000 złotych. Następnie poinformował Trybunał, iż część aktywów została zwolniona przez prokuraturę.

134. Rząd zakwestionował ten argument, twierdząc, iż zajęcie mienia nie miało związku z postępowaniami będącymi przedmiotem skargi wniesionej do Trybunału. Zajęcie części aktywów skarżącego nastąpiło w celu zabezpieczenia jego zobowiązań finansowych względem Skarbu

Państwa wynikających z postępowań prowadzonych przed aresztowaniem skarżącego. Rząd poinformował także, iż całość zajętych aktywów ulokowano na oprocentowanym bieżącym rachunku bankowym, a na żądanie możliwe było przelanie środków na rachunku lokaty terminowej.

135. Trybunał zauważa, iż skarżący nie przedstawił dowodów naruszenia postanowień artykułu 1 Protokołu nr 1. Ponadto, brak informacji, czy skargę w tej sprawie złożył do władz krajowych. A zatem w świetle całości materiałów znajdujących się w posiadaniu Trybunału i w zakresie w jakim przedmiot skargi należy do kompetencji Trybunału, Trybunał stwierdza, iż nie przejawiają one oznak naruszenia praw i wolności określonych w Konwencji i jej Protokołach.

136. Zatem ta część skargi jest oczywiście bezzasadna i musi zostać odrzucona zgodnie z artykułem 35 ust. 3 lit. (a) i 4 Konwencji.

D. Pozostałe zarzuty

137. Skarżący podniósł zarzut naruszenia artykułu 7 Konwencji w ten sposób, że - zgodnie z przedstawionymi przez niego opiniami prawnymi - pierwsze postępowanie powinno być zostać zakończone ze względu na brak popełnienia przestępstwa. Skarżący zarzucił również, iż nie miał możliwości wszczęcia postępowania karnego przeciwko prokuraturze w związku z rzekomym zatajeniem informacji dotyczących zwolnienia skarżącego. Skarżący oświadczył także, iż monitorowano jego prywatną korespondencję, a jego sprawa była szeroko komentowana w polskich mediach.

138. Trybunał stwierdza jednak, iż skarżący nie przedłożył uzasadnienia powyższych zarzutów. A zatem, w świetle całości materiałów znajdujących się w posiadaniu Trybunału i w zakresie w jakim przedmiot skargi należy do kompetencji Trybunału, Trybunał stwierdza, iż nie przejawiają one oznak naruszenia praw i wolności wynikających z Konwencji i jej Protokołów.

139. Zatem ta część skargi jest oczywiście bezzasadna i musi zostać odrzucona zgodnie z artykułem 35 ust. 3 (a) i 4 Konwencji.

VIII. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

140. Artykuł 41 Konwencji stanowi:

„Jeśli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie.”

A. Odszkodowanie

141. Skarżący domagał się odszkodowania w wysokości 10.000.000 złotych tytułem szkód materialnych i 100.000 euro tytułem szkód niematerialnych.

142. Rząd nie przedstawił uwag odnośnie żądań skarżącego.

143. Trybunał nie dostrzega związku przyczynowego między stwierdzonymi naruszeniami a rzekomą szkodą majątkową, a zatem oddala to żądanie. Jednakże z drugiej strony przyznaje skarżącemu kwotę 8.800 euro jako zadośćuczynienie za szkodę niematerialną.

Koszty i wydatki

144. Skarżący domagał się także kwoty 80.000 złotych na pokrycie kosztów i wydatków w postępowaniu przed sądami krajowymi oraz 10.980 złotych, która to kwota w owym czasie stanowiła równowartość 3.300 euro, na pokrycie kosztów i wydatków w postępowaniu przed Trybunałem.

145. Rząd nie przedstawił uwag odnośnie żądań skarżącego.

146. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału, skarżący jest uprawniony do otrzymania zwrotu kosztów oraz wydatków tylko w takim zakresie, w jakim wykazał, że były one rzeczywiście i konieczne poniesione i były uzasadnione co do wysokości. W niniejszej sprawie, uwzględniając posiadane dokumenty oraz powyższe kryteria, Trybunał odrzuca roszczenie dotyczące kosztów i wydatków w postępowaniu przed sądami krajowymi. Trybunał uważa za zasadne przyznanie kwoty w wysokości 3.300 EUR z tytułu postępowania przed Trybunałem.

Odsetki

147. Trybunał uznaje za właściwe, by odsetki z tytułu niewypłacenia zasądzonych kwot zostały ustalone zgodnie ze stopą procentową kredytu Europejskiego Banku Centralnego na koniec dnia, plus trzy punkty procentowe.

Z TYCH PRZYCZYŃ TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *Oddala* wniosek Rządu o wykreślenie skargi z listy w zakresie dotyczącym skargi z tytułu naruszenia artykułu 5 ust. 3 Konwencji;
2. *Uznaje* za dopuszczalną skargę w zakresie przewlekłości tymczasowego aresztowania skarżącego zgodnie z artykułem 5 ust. 3, braku dostępu do akt sprawy zgodnie z artykułem 5 ust. 4 oraz odmowy zgody na widzenia z rodziną zgodnie z artykułem 8 Konwencji, zaś w pozostałej części za niedopuszczalną;
3. *Uznaje*, że doszło do naruszenia artykułu 5 ust. 3 Konwencji;
4. *Uznaje*, że doszło do naruszenia artykułu 5 ust. 4 Konwencji;
5. *Uznaje*, że doszło do naruszenia artykułu 8 Konwencji;
6. *Uznaje, iż*
 - (a) pozwane Państwo ma obowiązek wypłacić skarżącemu, w terminie trzech miesięcy od dnia, kiedy wyrok stanie się ostateczny zgodnie z artykułem 44 ust. 2 Konwencji, kwotę 8.800 EUR (osiem tysięcy osiemset euro), wraz z ewentualnymi podatkami, z tytułu poniesionej szkody niematerialnej oraz kwotę 3.300 EUR (trzy tysiące trzysta euro) z tytułu kosztów i wydatków, w przeliczeniu na walutę pozwanego Państwa po kursie wymiany obowiązującym w dniu rozliczenia;
 - (b) od wygaśnięcia powyższego trzymiesięcznego terminu do momentu zapłaty płatne od tych sum będą zwykłe odsetki obliczone według stopy procentowej Europejskiego Banku Centralnego na koniec dnia plus trzy punkty procentowe;
7. *Oddala* pozostałą część roszczenia skarżącego dotyczącą słusznego zadośćuczynienia.

Sporządzono w języku angielskim i obwieszczono pisemnie dnia 18 września 2012 r., zgodnie z artykułem 77 ust. 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Fatoş Aracı
Zastępca Kanclerza

David Thór Björgvinsson
Przewodniczący